

Sygn. akt I C 1015/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : SSO Adam Maciński

Protokolant : Robert Purchalak

po rozpoznaniu w dniu 3 marca 2014 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa (...) Bank (...) S.A. w W.

przeciwko M. R.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. oddała powództwo;

II. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanej koszty procesu w kwocie 7.200 zł powiększonej o należny podatek VAT w stawce 23%, na które składają się koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej na rzecz pozwanej przez ustanowionego z urzędu adwokata T. N..

Sygn. akt **I C 1015/12**

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 21 czerwca 2012 r. skierowanym przeciwko M. R. (poprzednio noszącej nazwisko S.-O.) i dalszych pismach procesowych, strona powodowa (...) Bank (...) S.A. w W. (następca prawny (...) S.A. w W.) domagał się uznania za bezskuteczną umowy darowizny lokalu mieszkalnego położonego we W. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Krzyki Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), zawartą w dniu 25 marca 2009 r. pomiędzy K. O. a pozwaną. W uzasadnieniu strona powodowa podała, że na podstawie tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z 22 listopada 2010 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, zostało wszczęte przeciwko dłużnikowi K. O. postępowanie egzekucyjne, które jednakże okazało się bezskuteczne. Strona powodowa argumentowała w szczególności, że gdyby kwestionowana przez nią umowa darowizny z 25 marca 2009 r. nie doszła do skutku, zaś prawo własności nieruchomości nadal przysługiwało dłużnikowi K. O., powodowa spółka miałaby możliwość skierowania egzekucji właśnie do tego składnika majątkowego i mogłaby uzyskać chociażby częściowe zaspokojenie wierzytelności przysługującej jej w stosunku do dłużnika K. O..

W odpowiedzi na pozew (k. 34 i n., 107 i n.) pozwana M. R. wniosła o oddalenie powództwa w całości. Uzasadniając swoje stanowisko zarzuciła w szczególności, że dokonana na jej rzecz darowizna lokalu mieszkalnego położonego we W. przy ul. (...) nie pokrzywdziła strony powodowej jako wierzyciela. Wskazała, że darowany jej lokal mieszkalny w dacie zawarcia kwestionowanej umowy był już bowiem obciążony hipoteką na rzecz innego banku, tj. (...) Bank S.A. w W. w wysokości ponad dwukrotnie przekraczającej wartość tej nieruchomości. Zdaniem pozwanej, błędne było zatem twierdzenie strony powodowej, że jeżeli powództwo zostanie uwzględnione to będzie ona mogła uzyskać choć częściowe zaspokojenie swojej wierzytelności na skutek sądowej egzekucji ze spornej nieruchomości lokalowej.

Według powódki, nawet bowiem gdyby doszło do sprzedaży komorniczej tej nieruchomości, zaspokojony zostałby wyłącznie wierzyciel hipoteczny, tj. (...) Bank S.A. w W..

W piśmie procesowym z dnia 23 maja 2013 r. (k. 116 i n.) strona powodowa podała, że pozwana nie udowodniła, że aktualna rynkowa wartość darowanej przez dłużnika nieruchomości jest niższa od salda zadłużenia obciążającego tę nieruchomość z tytułu kredytu hipotecznego zaciągniętego w (...) Bank S.A. w W..

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 22 listopada 2010 r. poprzednik prawny strony powodowej, tj. (...) S.A. Oddział w Polsce wystawił przeciwko K. O. bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) zgodnie z którym w/w dłużnik był zobowiązany do zapłaty na rzecz Banku: 1) z tytułu umowy o kredyt z dnia 17 września 2008 r. kwotę 253.794,86 zł wraz z odsetkami, 2) z tytułu umowy karty kredytowej z dnia 25 września 2008 r. kwotę 1883,69 zł wraz z odsetkami, 3) z tytułu umowy karty kredytowej z dnia 27 marca 2008 r. kwotę 674,80 zł wraz z odsetkami i opłatami.

Postanowieniem z dnia 28 stycznia 2011 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej w sprawie XIV Co 3254/10 nadal w/w bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności.

Na podstawie w/w tytułu wykonawczego, na wniosek poprzednika prawnego strony powodowej Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej B. B., w sprawie KM 25282/11, prowadził przeciwko dłużnikowi K. O. sądowe postępowanie egzekucyjne, które jak dotychczas okazało się bezskuteczne.

(...) Bank (...) S.A. w W. jest następcą prawnym (...) S.A. Oddział w (...) S.A. w W..

(**Dowód:** odpis z KRS, postanowienie, k. 9-11, 45-54; bankowy tytuł egzekucyjny, k. 12-14,

- postanowienia, k. 15-16; pismo, k. 19)

W dniu 25 marca 2009 r. K. O. zawarł w formie aktu notarialnego ze swoją ówczesną żoną pozwaną M. O. (obecnie M. R.) umowę darowizny, na mocy której darował pozwanej lokal mieszkalny nr (...), o pow. 37,56 m², położony na (...) piętrze w wielolokalowym budynku mieszkalnym położonym we W. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Krzyki Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), a pozwana darowiznę tę przyjęła. Strony określiły w umowie wartość w/w lokalu mieszkalnego wraz ze związanymi z nim prawami na kwotę 200.000 zł.

(**Dowód:** umowa darowizny, k. 17-18; przesłuchanie pozwanej M. R., k. 142-144)

Nieruchomość lokalowa we W. przy ul. (...) jest obciążona hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 413.348,49 zł na rzecz (...) Banku S.A. w K. jako zabezpieczenie spłaty wierzytelności wynikającej z kredytu w kwocie 111.945,75 franków szwajcarskich, udzielonego na podstawie umowy nr (...) z dnia 31 marca 2008 r. K. O. i M. O..

Powyższy kredyt został zaciągnięty w celu konsolidacji zobowiązań finansowych K. O., które zaciągał bez wiedzy i zgody pozwanej w bankach i wśród znajomych.

(**Dowód:** umowa kredytu, k. 61-66; odpis z KW, wniosek, k. 67-71; akta tutejszego Sądu o sygn. III K 304/10; przesłuchanie pozwanej M. R., k. 142-144)

Według stanu na dzień 25 marca 2009 r. w/w zadłużenie zabezpieczone hipotecznie na rzecz (...) Banku S.A. w W. wynosiło 113.649,53 franków szwajcarskich, co po przeliczeniu według kursu sprzedaży w wysokości 3,1620 stanowiło równowartość 359.359,81 zł.

Wobec niewywiązywania się przez kredytobiorców z zobowiązań wynikających z umowy kredytu nr (...) z dnia 31 marca 2008 r., (...) Banku S.A. w W. wypowiedział K. O. i M. O. w/w umowę.

W maju 2011 r. małżeństwo K. O. i pozwanej zostało rozwiązane przez rozwód. Pozwana, z zawodu pielęgniarka, obecnie samodzielnie reguluje zobowiązania wobec (...) Banku, który zaproponował pozwanej pomoc przy sprzedaży w/w nieruchomości lokalowej z tzw. wolnej ręki oraz zawarł z nią ugodę długoterminową. Według stanu na dzień 8 listopada 2013 r. wysokość zadłużenia z tego tytułu wynosiła 663.248,74 zł.

(**Dowód:** pismo, umowa, ugoda, k. 72-78; informacja, k. 131; przesłuchanie pozwanej M. R., k. 142-144)

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Bezspornym w sprawie pozostawało, że strona powodowa była wierzycielem dłużnika K. S., byłego męża pozwanej M. R., z tytułu zaciągniętych przez niego zobowiązań finansowych wynikających z umowy kredytu i umów kart kredytowych w kwocie przeszło 250 tysięcy zł. Powyższe wierzytelności strony powodowej wynikały z tytułu wykonawczego w postaci wystawionego przez (...) S.A. Oddział w Polsce w dniu 22 listopada 2010 r. bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...), któremu postanowieniem z dnia 28 stycznia 2011 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej, w sprawie XIV Co 3254/10, nadal klauzulę wykonalności. Między stronami nie było także sporu co do tego, że dłużnik K. O. w dniu 25 marca 2009 r. zawarł w formie aktu notarialnego z pozwaną umowę darowizny, na mocy której darował jej lokal mieszkalny położony we W. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Krzyki Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), a pozwana darowiznę tę przyjęła.

Przedmiotem sporu pozostawało natomiast, czy w/w czynność doprowadziła do pokrzywdzenia strony powodowej jako wierzyciela. Strona powodowa argumentowała, że na jej wniosek Komornik sądowy przy Sadzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej B. B., w sprawie KM 25282/11, prowadził przeciwko dłużnikowi K. O. sądowe postępowanie egzekucyjne, które jak dotychczas okazało się bezskuteczne. Powódka wyraziła przy tym przekonanie, że gdyby kwestionowana przez nią umowa darowizny z 25 marca 2009 r. nie doszła do skutku, zaś prawo własności nieruchomości nadal przysługiwało dłużnikowi K. O., powodowa spółka miałaby możliwość skierowania egzekucji właśnie do tego składnika majątkowego i mogłaby uzyskać chociażby częściowe zaspokojenie wierzytelności przysługującej jej w stosunku do dłużnika K. O..

Podstawę prawną roszczenia strony powodowej stanowił art. 527 § 1 k.c., zgodnie z którym gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskuje korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Z treści cytowanego przepisu wynika, że podstawową przesłanką uwzględnienia tzw. skargi paulińskiej jest wystąpienie stanu pokrzywdzenia wierzyciela na skutek dokonania kwestionowanej czynności prawnej. Pokrzywdzenie powstaje zaś na skutek takiego stanu majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela. W tej sytuacji chodzi o rzeczywistą niewypłacalnością dłużnika, ocenianą według chwili wystąpienia przez wierzyciela z akcją pauliańską, jak również chwili wyrokowania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 280/00, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 367/03, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2005 r., IV CK 806/04, niepubl.). Istotne zatem dla zbadania wystąpienia przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela było ustalenie, czy w przypadku nie dokonania konkretnej czynności wierzyciel faktycznie zostałby zaspokojony. Jeżeli przedmiot umowy sprzedaży był obciążony hipoteką w chwili zawierania tej umowy, to okoliczność ta nie mogła pozostać bez znaczenia dla stwierdzenia działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli w rozumieniu art. 527 § 1 k.c. W tej sytuacji mogła pojawić się kwestia, czy doszło do pokrzywdzenia wierzyciela, skoro wierzyciel nie mógłby liczyć na preferencyjne zaspokojenie swojej wierzytelności ze sprzedanej nieruchomości. Przedmiot nielojalnej czynności prawnej dłużnika może tracić dla wierzyciela pauliańskiego swój walor egzekucyjny, jeżeli doszłoby do ustanowienia na nim wcześniej hipoteki tworzącej przywilej egzekucyjny dla wierzyciela hipotecznego (wyrok SN z dnia 28 czerwca 2007 r., IV CSK 115/07, LEX nr 358817).

Rozważając kwestię zasadności powództwa ze skargi pauliańskiej Sąd doszedł do wniosku, że w rozpoznawanej sprawie nie została spełniona przesłanka w postaci dokonania czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzyciela, tj. czynności w wyniku, której dłużnik stał się niewypłacalny lub też stał się niewypłacalny w większym stopniu niż przed dokonaniem czynności. Darowizna lokalu mieszkalnego położonego we W. przy ul. (...) nie pogorszyła bowiem ani nie polepszyła sytuacji strony powodowej. Jak wynikało bowiem z dowodów w postaci umowy kredytu hipotecznego z dnia 31 marca 2008 r. (k. 61-66) i odpis księgi wieczystej prowadzonej dla spornego lokalu (k. 67-71) przed dokonaniem darowizny nieruchomość była obciążona hipotekami przewyższającymi łącznie wartość całej tej nieruchomości. Z dowodu w postaci informacji przedstawionej przez (...) Bank S.A. (k. 131) wynikało bowiem, że według stanu na 25 marca 2009 r., tj. dnia zawarcia umowy darowizny w/w zadłużenie zabezpieczone hipotecznie na rzecz (...) Banku S.A. w W. wynosiło 113.649,53 franków szwajcarskich, co po przeliczeniu według kursu sprzedaży w wysokości 3,1620 stanowiło równowartość 359.359,81 zł. W związku z wypowiedzeniem w/w umowy kredytu hipotecznego przez Bank i naliczaniem odsetek karnych w wysokości przekraczającej 20% w skali roku, wysokość tego zadłużenia stale rośnie i według stanu na dzień 8 listopada 2013 r. wynosiło ono już przeszło 660 tysięcy zł. W ocenie Sądu, wartość darowanego przez dłużnika pozwanej lokalu mieszkalnego, stanowiącego kawalerkę o pow. 37,56 m², położoną na 9 piętrze, w wielolokalowym budynku mieszkalnym we W. była niewątpliwie znacznie niższa niż aktualna wysokość zarówno zadłużenia dłużnika K. O. wobec (...) Banku S.A. w W. z tytułu kredytu hipotecznego, jak również wysokości hipoteki na rzecz w/w Banku obciążającej sporną nieruchomość. Dysproporcja ta była tak duża i oczywista, że w rozpoznawanej sprawie niecelowym było dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność ustalenia rynkowej wartości nieruchomości. Dodać przy tym należy, że w toku sądowej egzekucji z nieruchomości, gdyby do takiej doszło, w/w lokal mieszkalny mógłby zostać zbyty poniżej jego wartości oszacowania, a z uzyskanej na skutek tego kwoty w pierwszej kolejności zostałyby zaspokojone koszty egzekucyjne. W konsekwencji kwota przeznaczona w planie podziału na zaspokojenie wierzycieli byłaby jeszcze niższa aniżeli równowartość jego wartości.

Gdyby zatem darowizny nieruchomości nie dokonano, a komornik wszcząłby egzekucję z nieruchomości obciążonej hipoteką, to zgodnie z art. 922 k.p.c. byłby zobowiązany do zawiadomienia wierzyciela hipotecznego o prowadzonej egzekucji przez wierzyciela nieuprzywilejowanego, jakim byłaby strona powodowa. W takiej sytuacji wierzyciel hipoteczny, tj. (...) Bank S.A. w W. zgodnie z art. 1025 k.p.c. miałby pierwszeństwo w zaspokojeniu się z ceny uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości. Z porównania szacunkowej wartości w/w nieruchomości oraz wysokości zadłużenia oczywistym było, iż sam wierzyciel hipoteczny uzyskałby niepełne zaspokojenie, zaś strona powodowa, jako wierzyciel nieuprzywilejowany pozostałby bez zaspokojenia. W konsekwencji uznać należało, że nawet w sytuacji braku kwestionowanej darowizny z dnia 25 marca 2009 r. dotyczącej spornej nieruchomości lokalowej położonej we W. przy ul. (...) nie byłoby możliwości skutecznego zaspokojenia się strony powodowej z tej nieruchomości lokalowej. Tak, więc darowizna tej nieruchomości na rzecz pozwanej M. R. nie stanowiła pokrzywdzenia strony powodowej jako wierzyciela K. O..

Z uwagi na powyższe Sąd oddalił w całości żądanie pozwu o uznanie umowy darowizny z dnia 25 marca 2009 r. za bezskuteczną, o czym orzekł jak w punkcie I wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach zawarte w punkcie II wyroku znajdowało oparcie w brzmieniu art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Żądanie pozwu zostało oddalone, a zatem strona powodowa obowiązana była zwrócić pozwanej koszty procesu, na które złożyło się wynagrodzenie ustanowionego dla niej z urzędu pełnomocnika adw. T. N. w kwocie 7200 zł plus VAT w stawce 23%. Sąd miał przy tym na uwadze, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu są elementem kosztów procesu i podlegają rozliczeniu według zasad obowiązujących przy zwrocie tych kosztów. Jeżeli kosztami procesu w sprawie cywilnej zostaje obciążony przeciwnik procesowy strony korzystającej z nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, jaka to sytuacja miała miejsce w rozpoznawanej sprawie, koszty tej pomocy zasądza się nie od Skarbu Państwa, lecz od przeciwnika procesowego na rzecz strony korzystającej z udzielonej pomocy (art. 122 § 1 k.p.c. i § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów

nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 21 września 2000 r., I ACa 278/00, Lex).